

การจำแนกวัตถุประสงค์ทางการศึกษา

ความหมาย

การจำแนกวัตถุประสงค์ทางการศึกษา (Taxonomy of Educational Objectives) หมายถึงการจัดหมวดหมู่วัตถุประสงค์ทางการศึกษาออกเป็นประเภทใหญ่ๆ โดยจำแนกเป็นระดับต่างๆ

ประวัติ

เมื่อ พ.ศ. 2491 นักจิตวิทยาคนหนึ่งซึ่งสนใจการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาได้มาประชุมกันในวันสัมมนาทางวิชาการของสมาคมจิตวิทยาแห่งอเมริกา ซึ่งจัดขึ้นที่เมืองบอสตันประเทศสหรัฐอเมริกา การประชุมครั้งนั้น กลุ่มนักจิตวิทยาดังกล่าวได้อภิปรายกันถึงปัญหาการประเมินผลการศึกษาว่าไม่มีกรอบการประเมินที่แน่นอน นักจิตวิทยากลุ่มดังกล่าวจึงเริ่มมองหาทางสร้างกรอบการประเมินผลการศึกษา โดยพิจารณาว่าน่าจะใช้สาขาวิชาเป็นกรอบ เช่น สาขาวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ เป็นต้น แต่เมื่อกำหนดสาขาวิชากันแล้วก็พบว่ามีความหมายเหลือเกิน และถ้าใช้เกณฑ์ต่างกันการแบ่งสาขาวิชาก็ไม่แน่นอน เมื่อมีปัญหาดังกล่าวนี้ กลุ่มนักจิตวิทยาเหล่านั้นก็มองหาทางใหม่ และได้พิจารณาว่าพฤติกรรมของมนุษย์น่าจะเหมาะสมที่ใช้เป็นกรอบการกำหนดวัตถุประสงค์ของการศึกษา และเมื่อพิจารณาถึงวัตถุประสงค์หลักของการจัดการศึกษาแล้ว ก็มุ่งเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์เป็นสำคัญ มนุษย์นั้นมีพฤติกรรมที่สำคัญอยู่ 3 ประการใหญ่ ๆ คือ พฤติกรรมที่เกี่ยวกับความคิด ความรู้สึก และ การกระทำ เมื่อพิจารณากันดังนี้แล้ว ที่ประชุมนักจิตวิทยาได้มอบให้ศาสตราจารย์ ดร.เบนจามิน บลูม (Bloom, B.S.) เป็นประธานคณะทำงานจำแนกวัตถุประสงค์ทางการศึกษาด้านพุทธิพิสัย คณะทำงานดังกล่าว ได้จัดประเภทวัตถุประสงค์ทางการศึกษาที่

เกี่ยวกับสติปัญญา ได้สำเร็จ และตีพิมพ์เผยแพร่เมื่อ พ.ศ. 2499 เมื่อจำแนกวัตถุประสงค์ทางการศึกษาด้านพุทธิพิสัยสำเร็จแล้ว ศาสตราจารย์ ดร.เดวิด คราธว็อล (Krathwohl, D.R.) ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่เป็นประธานคณะทำงานจำแนกวัตถุประสงค์ด้านจิตพิสัยและทำได้สำเร็จตีพิมพ์เผยแพร่เมื่อ พ.ศ. 2507 สำหรับวัตถุประสงค์ทางการศึกษาด้านทักษะพิสัยนั้นได้มีคณะทำงานเช่นกัน แต่ยังไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่ให้เป็นที่ปรากฏ

วัตถุประสงค์ทางการศึกษา

วัตถุประสงค์ทางการศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ ดังนี้

ก. ด้านพุทธิพิสัย (cognitive domain) เป็นวัตถุประสงค์ทางการศึกษาที่เกี่ยวกับความคิด แบ่งเป็นพฤติกรรมย่อยๆ ดังต่อไปนี้

1. ด้านความรู้ - ความจำ

1.1 ความรู้ในเรื่อง

1.1.1 ความรู้เกี่ยวกับศัพท์และนิยาม

1.1.2 ความรู้เกี่ยวกับกฎและความจริง

1.2 ความรู้ในวิธีดำเนินการ

1.2.1 ความรู้เกี่ยวกับระเบียบแบบแผน

1.2.2 ความรู้เกี่ยวกับลำดับขั้นและแนวโน้ม

1.2.3 ความรู้เกี่ยวกับการจัดประเภท

1.2.4 ความรู้เกี่ยวกับเกณฑ์

1.2.5 ความรู้เกี่ยวกับวิธีการ

1.3 ความรู้รวบยอด

1.3.1 ความรู้เกี่ยวกับหลักวิชาและ
การขยาย

1.3.2 ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีและ
โครงสร้าง

2. ด้านความเข้าใจ

2.1 การแปลความ

2.2 การตีความ

2.3 การขยายความ

3. ด้านการนำไปใช้**4. ด้านการวิเคราะห์**

4.1 วิเคราะห์ความสำคัญ

4.2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์

4.3 วิเคราะห์หลักการ

5. ด้านการสังเคราะห์

5.1 สังเคราะห์ข้อความ

5.2 สังเคราะห์แผนงาน

5.3 สังเคราะห์ความสัมพันธ์

6. ด้านการประเมินค่า

6.1 การประเมินค่าโดยอาศัยเกณฑ์ภายใน

6.2 การประเมินค่าโดยอาศัยเกณฑ์

ภายนอก

ข. ด้านจิตพิสัย (affective domain) เป็น
วัตถุประสงค์ทางการศึกษาที่เกี่ยวกับความรู้สึกชอบ ไม่ชอบ
การเห็นคุณค่า การมีคุณธรรม เป็นต้น แบ่งเป็นพฤติกรรม
ย่อยๆ ดังนี้

1. การตั้งใจรับรู้

1.1 การแสดงอาการรับรู้ตัว

1.2 การแสดงอาการรับรู้

1.3 การเลือกรับรู้ในบางเรื่อง

2. การตอบสนอง

2.1 การยินยอม

2.2 ความตั้งใจตอบสนอง

2.3 ความพึงพอใจในการตอบสนอง

3. การเห็นคุณค่า

3.1 การยอมรับคุณค่า

3.2 ความพึงพอใจในคุณค่า

3.3 การรับรองคุณค่า

4. การจัดระบบ

4.1 การเกิดมโนทัศน์เกี่ยวกับคุณค่า

4.2 การเลือกคุณค่า

5. การสร้างลักษณะนิสัย

5.1 การแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับคุณค่า

5.2 การเกิดบุคลิกลักษณะ

ค. ด้านทักษะพิสัย (psychomotor domain)

เป็นวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวกับการกระทำที่เกิดจากการประสาน
สัมพันธ์ระหว่างประสาทสัมผัสกับส่วนต่างๆ ของร่างกาย
แบ่งเป็นพฤติกรรมย่อย ๆ ดังต่อไปนี้

1. การรับรู้

1.1 การรู้สึก

1.1.1 ทางหู

1.1.2 ทางตา

1.1.3 ทางมือ

1.1.4 ทางลิ้น

1.1.5 ทางจมูก

1.1.6 ทางกล้ามเนื้อ

1.2 การรู้สึกเร็ว

1.3 การแปลความหมาย

2. การเตรียมพร้อม

2.1 ทางสมอง

2.2 ทางร่างกาย

2.3 ทางอารมณ์

3. การตอบสนองตามแนวที่กำหนด

- 3.1 การเขียนแบบ
- 3.2 การลองผิดลองถูก
- 4. การปรับระบบกลไกของร่างกาย
- 5. การตอบสนองตามแนวทางของตน
  - 5.1 การกระทำอย่างมั่นใจ
  - 5.2 การกระทำโดยอัตโนมัติ
- 6. การตัดแปลง
- 7. การริเริ่มสร้างใหม่

ประโยชน์

การจำแนกวัตถุประสงค์ทางการศึกษาดังกล่าวนั้น มีประโยชน์ ดังนี้

1. การสร้างหลักสูตร การสร้างหลักสูตรในระดับต่างๆหรือวิชาต่างๆ นั้น โดยทั่วไปใช้การจำแนกวัตถุประสงค์ทางการศึกษาดังกล่าวมาแล้วเป็นกรอบในการกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เช่น หลักสูตรคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 กำหนดว่า วิชาคณิตศาสตร์มีจุดประสงค์ ดังนี้

- 1.1 เพื่อให้สามารถคิดอย่างมีเหตุผล และสามารถใช้เหตุผลในการแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นระเบียบชัดเจนและรัดกุม
- 1.2 เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ ในหลักการ และโครงสร้างของคณิตศาสตร์ มีความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ มีความสามารถและมั่นใจในการแก้ปัญหา ตลอดจนคิดคำนวณได้อย่างถูกต้อง
- 1.3 เพื่อให้ตระหนักในคุณค่าของคณิตศาสตร์ และให้มีเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์

จากวัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้ จะเห็นว่าวัตถุประสงค์ข้อ 1.1 และ 1.2 เป็นวัตถุประสงค์ด้านพุทธิพิสัยด้านความรู้ ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การสังเคราะห์ ส่วนวัตถุประสงค์ข้อ 1.3 เป็นวัตถุประสงค์ด้านจิตพิสัยเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าและเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์

2. ด้านการสอน ในการวางแผนการสอน ครูสามารถใช้การจำแนกวัตถุประสงค์ของการศึกษาดังกล่าววางแผนการสอนว่า ในการสอนแต่ละบทเรียนนั้นมีวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านใด และจะได้ดำเนินการสอนเพื่อให้ได้ผลดังที่กำหนดไว้ เช่น การสอนการเขียนตัวเลขแทนจำนวน กำหนดวัตถุประสงค์ของการสอนไว้ดังนี้

เมื่อนักเรียนเรียนจบแล้ว สามารถทำสิ่งต่อไปนี้ได้

- 1. เขียนตัวเลขไทยและฮินดูอารบิกแทนจำนวนที่กำหนดให้ได้ (พุทธิพิสัยด้านความรู้ ความจำและทักษะพิสัย ด้านการตอบสนองตามแนวทางของตน)
- 2. บอกได้ว่าตัวเลขที่กำหนดประกอบด้วยเลขโดดอะไรบ้าง (พุทธิพิสัยด้านความเข้าใจ)
- 3. บอกค่าประจำตำแหน่งของตัวเลขที่ตำแหน่งต่างๆ ได้ (พุทธิพิสัยด้านความเข้าใจ)
- 4. เขียนตัวเลขในรูปการกระจายได้ (พุทธิพิสัยด้านความเข้าใจ)
- 5. บวกจำนวนที่อยู่ในรูปเลขยกกำลังอย่างง่ายได้ (พุทธิพิสัยด้านการนำไปใช้)

จากวัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้ครูผู้สอนควรพิจารณาเลือกวิธีการสอน กิจกรรมการสอน เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมดังกล่าวได้ง่ายขึ้น

3. ด้านการวัดผล จากตัวอย่างของการใช้การจำแนกวัตถุประสงค์ทางการศึกษา มากำหนดวัตถุประสงค์ของการสอนนั้น ทำให้ผู้สอนสามารถสร้างข้อสอบเพื่อวัดผลได้ถูกต้องและชัดเจนสอดคล้องกับวัตถุประสงค์เช่น การวัดผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 สามารถเขียนข้อสอบได้ดังนี้

ข้อ 1. $(6 \times 10^3) + (0 \times 10^2) + (2 \times 10) + 7$ แทนจำนวน อะไร

ข้อ 2. เขียนจำนวน 345 ในรูปการกระจายของเลขยกกำลังที่มีฐานสิบได้เช่นไร

บรรณานุกรม

ชวาล แพรัตกุล. เทคนิคการเขียนข้อทดสอบ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิทักษ์อักษร, 2520.

Bloom, B.S., et al. **Taxonomy of Educational Objectives, Handbook I : Cognitive Domain.**
New York : Mckay, 1956.

Krathwohi, D.R., et al. **Taxonomy of Educational Objectives, Handbook II : Affective Domain.**
New York : Mckay, 1964.